

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnishvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtletna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 42. V LJUBLJANI, dné 18. septembra 1908. Leto III.

Kriče in vpijejo: »Proč od Rima.« Mi pa
kličemo: Naj bi ne bilo papeškega Rima, bi tudi
sedanje kulturne Evrope ne bilo.

* * *

Sedanji sv. Oče papež Pij X. se je rodil v
Rieseju, sedem kilometrov od Castelfranca v
Italiji. Niso ga zibali v pozlačeni zibelki. Sin
ubožnih staršev je. Oče, občinski sluga, je slu-
žil 40 vinarjev na dan. Obdeloval je tudi malo
kmetijo. Poročil se je oče sedanjega glavarja
katoliške cerkve 13. februarja 1833 s priprosto
šiviljo-delavko Marjeto Sanson.

Kolikrat zabavljajo in vpijejo, češ, da naša
cerkev ni ljudska. In ravno življenje sedanjega
sv. Očeta dokazuje, da je naša cerkev ljudska.
Sin priprostega moža iz ljudstva, sin priproste
delavke-šivilje sedi danes na prestolu sv. Pe-
tra in je vrhovni glavar in vladar katoličanov.

Katoliškemu ljudstvu je zato ljub in mil
sedanji sv. Oče papež Pij X. Saj je sin ljudstva,
ki ve, kaj da je ljudstvo in ki je sam poizkusil
težave, s katerimi se mora boriti ljudstvo, da
se preživi.

V svoji mladosti se je boril z vsemi teža-
vami, s katerimi se morajo boriti v šolah otroci
revežev. Domači kaplan je zapazil, kako da je
nadarjen mladi Jožef. Sam ga je učil latinske
slovnice. In mladi Jožef je nato hodil vsak dan
v castelfranško šolo sedem kilometrov daleč.
Reveža so se usmili v Castelfrancu ljudje, ki
so mu dajali kosilo.

Velika nesreča zadene mladega Jožefa, ko
je bil star 17 let. Umrl mu je namreč oče in
zapustil vdovi skrb za rodbino. Sosedje so Jo-
žefovo mater nagovarjali, naj vzame dijaka iz
šole, da bo delal. A mati jih ni poslušala. V
težkih urah je iskala in našla tolažbo v tihi, sa-
motni romarski cerkvi Mater Božje. Jemala
je seboj večkrat Jožefa, ki se je navzel globoke
udanosti do Kraljice sveta. Skrbna je bila Jo-
žefova mati, ki je vzgajala svoje otroke strogo
krščansko. Ko so dorasle sestre, so morale si-
vati. Dočakala je vrla mati, da je stal njen sin
pred oltarjem kot novomašnik, živega še, ko je
bil že škof, in ko je postal njen sin 1894 l. kar-
dinal. Seveda je bila srečna in ponosna na svo-

jega Jožefa. Marmornat spomenik z napisom,
ki ji ga je postavil kardinal Sarto, diči grob
Marjete Sanson, vzorne soproge, previdne žene
in nedosežne matere devetih otrok.

* * *

Dne 19. septembra 1858 je pel novomašnik
Sarto prvo svojo sveto mašo. Poslali so ga na
to v dušno pastirstvo. V Tombolu je bil Jožef
Sarto od 1858 do 1867 kaplan, župnik v Salzanu
pa od 1867 do 1875.

Kaplan Sarto je skrbel za svoje ovčice.
Osobito ljuba mu je bila mladina, ki ji je prire-
jal posebne poučne tečaje. Šole namreč niso
dovolj izobraževale učencev. Kar so zamudili
učitelji, ki so jim švigale iredentovske in svo-
bodomiselne sanjarije po glavah, to so izpol-
njevali »nazadnjaški« kaplani.

In kar nam delavcem in delavkam župnika
Sarta dela osobito milega in dragega, je dej-
stvo, da se kot župnik potegoval pri gospodar-
jih za gospodarsko in moralno skrb delavstva.
Z vso močjo je tudi pospeševal kmečke posojil-
nice in hranilnice.

Mož iz ljudstva je imel vedno odprto roko.
Župnik Sarto je z vso vnemo in požrtvoval-
nostjo deloval v Vincencijevi družbi.

Svojega duha je vcepil pozneje kot špi-
ritual tudi svojim gojencem v treviškem seme-
nišču.

* * *

Vrline Sartove niso ostale skrite. Mož iz
ljudstva je postal škof v Mantovi meseca aprila
1885. Žalostne razmere so bile, ko je zasedel
škofovski prestol. Desetletni boji v Italiji so
zapustili prevelike brazde. V Zgornji Italiji so
delovali med delavstvom brezverski socialni
demokrati, med drugim ljudstvom pa zakleti
sovražniki katoličanstva, ki so si nadeli laž-
njivo ime svobodomiselnici. Razkričali so ti be-
sni sinovi teme katoliško cerkev, da je sovra-
žnica narodnemu in socialnemu napredku. Kdo
naj bi služil še cerkvi.

Novi škof je tožil v svojem prvem pastir-
skem pismu: Nismo li že povsod priče zapušč-
enih cerkvâ, zapuščenih oltarjev? Ne vidimo li,

nje... Mehko ji je postajalo okrog srca, naslo-
nila bi se mu na široka prsa in rekla: »Ostanem,
moj Tonin...«

Pa pogledala je okrog sebe. Gozd in gozd.
Tiho šepetanje, skrito življenje v njem... Stari
znanci so ji bila drevesa, rastla so ž njo...
Krepila v rodnem kraju, ne hrepenela nikamor.
Gozd! Francka je vzdihnila:

»Ne! Ta tišina me umori. Meni je treba
ljudij, smeha, godbe. Ne gledaj tako žalostno,
Tonin. Ne misli, da te nimam rada. Poslušaj,
narediva tako: Spravljaj ti tvoj zaslužek, jaz
bom svojega. Kupiva si kaj v kakem trgu, re-
cimo v Postojni, Bistrici ali Planini... Živela
bodeva gospodsko. Kaj boš tukaj. Stari ljudje
naj sede tu in štejejo smrečne storže, poslušajo
jastrebe, orle in burjo. Za naju ni to. Mrzlo kri
mora imeti, kdor hoče živeti svojih šestdeset let
tukaj — moja je še prevroča.«

Deklica je povedala tudi očetu svoje misli.
Možina se je smejal: »S tem, kar boš ti prihra-
nila, si ne upam živeti en dan. Tonin bo že. Pa
kaj bo kupoval drugje, ko ima dom. Le pojdi,

prismoda... Rada se vrneš k Toninu, rada
ostaneš v gozdu...«

Deklica je odšla veselo. Čez dva meseca
jo je obiskal nestrpni ženin. Misli je vso pot do
Trsta, kako se razveseli ljubica, ko ga zagleda
— pa mu je očitala, da trati po nepotrebnem
denar...

Ramo ob rami sta mislila stara zakonska
iste misli, videla iste podobe preteklosti, upala,
se bala istega zla od prihodnosti... Pogled
obeh se je srtnil v enega in ta je zrl nepremično
na železnično progo...

Tam se je prikazala črna pika. Se gibala,
rastla... Rastla na belem produ, rastla v očesu
zakonskih... Že se je poznalo, da je ženska.
Razločila se je pisana obleka, široki slamnik
in nekaj belega v naročju. Hoja te ženske je bila
mladostna, vendar trudna, kakor po bolezni.
Lahka kakor cvetlica, ko se ziblje v vetru, je
bila Franckina hoja, vendar sta spoznala, ne po
obleki, ne po hoji, ne po licu, roditelja v bliža-
joči se ženski ljubljeno edinico. Pravilo jima je
srce, da je ona. Hotela sta ji naproti — pa kaj

Tako se vračajo.

(Dalje.)

Francka je trdila, da varčuje — a če je
prišla mati do nje, ni imela lepa hčerka ni vi-
narja. Pentlje, pripasi, glavnički, hrana in sta-
novanje, pisma in razglednice — pa je šlo. »Do-
mov!« je velel oče, pa mati je izgovarjala hčer,
Francka se je seznanila v Postojni z laško dru-
žino iz Trsta in se zmenila, da gre kot hišna ž
njo. Pri šivanju si ne more nič prihraniti, morda
pojde s službo. Mati je bila za, oče zoper to.
Trst je Trst. Tonin jo je prosil za božjo voljo,
naj ne hodi. Ni treba, da služi, da hodi v tuje
mesto. Dovolj zaslužita Tonin in njegov oče.
Okoli sto kron vsak mesec. Porabita komaj
tretjino, ker je hrana doma, v obleki pa nista
izbirčna. Vse ji kupi Tonin, poročno obleko, pe-
rilo in pohištvo, vse, le doma naj ostane...

Stala sta pred Toninovo hišo v gozdu.
Francka je gledala v pošteno jasno oko fanta,
ki jo je ljubil že otroka, ki bo ljubil, kot prava
notranjska duša, njo edino, vse svoje življ-

da opuščajo pouk mladine, da so cerkve osirotele, omolknele lece, da so prazne izpovednice, ker manjka duhovnikov.

Sarto ni izgubil poguma. Z miloščino je ustanovil v nekaj letih vzorno semenišče.

Ni zanemarjal škof Sarto časopisja. Izpoznal je njegovo važnost v sedanjih časih in to, ko italijanski katoličani glede na časopisje še niso izpoznavali važnosti katoliškega tiska.

Mantovski škof je bil Sarto do l. 1894. Papež Leon XIII. je imenoval Sarta že 1892 za beneškega očaka in kardinala, a ker sta se prepirala glede na imenovanje pravico italijanska vlada in apostolska stolica, se je zavleklo Sartovo nameščenje.

* * *

Sarto je kot beneški oče odločno nastopil in sicer je priporočal katoličanom volivni listek. Združil je razcepljene beneške katoličane v boj proti svobodomiselnim svojati. Geslo njegovo je bilo: Delajte, molite in volite!

Kardinal in patriarh Sarto ni pozabil časopisja. Svoji duhovščini je pisal glede na časopisje:

»Z besedami in dejanji pomagajmo nevstrašenim borilcem (časnikarjem), ki stoje vedno v sprednji vrsti, da branijo našo stvar, stvar cerkve, vere in dobre нравnosti. Goreče in odločno priporočamo katoliško časopisje našim vplivnim faranom. Nemi apostol bo izpopolnil našo pridigarstvo dolžnost in jo nameščal pri onih, ki ne morejo poslušati žive besede.«

Tako je gorel za katoliško časopisje, da je hotel zastaviti svoj škofovski križ, ko je čul, da potrebuje nek katoliški list denarne podpore.

Ni pa pozabil kardinal patriarh delavstva. Organiziral je tvorniške delavke, tobačne delavke proti socialni demokraciji. Ženske iz boljših stanov je opozarjal, da so dolžne sodelovati na socialnem polju.

Na mladino beneški patriarh ni pozabil. Pozival je, naj ustanavljajo društva za mladino in naj jih uspešno podpirajo.

Mnogokrat je obiskoval tudi kaznjence, jetnike in tudi bolnike po blaznicah.

* * *

Dne 20. julija 1903 zvečer je elektriška iskra oznanjala celemu svetu, da papeža Leona XIII. ni več med živimi. Papeža Leona XIII. ime ostane nepozabljeno. Delavstvu ostane v vednem spomnu. Saj je živo opominjal družbo, naj ne pozabi delavstva.

Svet je nestrpnost pričakoval, kdo zasede čoln sv. Petra. Saj se je napovedovala vojska proti katoličanstvu s Francoske. Volitev je bila končana že 4. avgusta. Opoldne je že znal svet, da je izvoljen za naslednika Leona beneški patriarh, kardinal Sarto, ki si je nadal ime Pij X. Branil se je kardinal s solzami v očeh, češ, da ni vreden te časti. A moral se je udati.

Papež je srce katoliške cerkve, ki ima svoje žile razpete po celim svetu. Papeštvo ni omejeno na nobeno mesto, nobeno pokrajino, na nobeno državo. Delokrog je ves svet.

Kako lepo umeje to sedanjí sv. Oče. Njegovo geslo, njegov program je: »Instaurare omnia in Christo«: »Obnoviti vse v Kristusu.« Po tem programu je delal Sarto-dijak, po tem geslu je delal Sarto-svečenik in po tem geslu dela nadsvečenik sv. Oče papež Pij X.

Njegova roka se čuti po vseh cerkvenih poljih.

Krščansko vedo hoče ohraniti čisto. Saj se še jeze nanj »prijatelji« cerkve, ker je obsodil

dil modernistične zmote domišljavih ljudi, ki so pozabili, da ostane resnica neizpremenjena. Ni se zmenil, če ga bodo hvalili ali grajali. V resnem času je izpregovoril resno besedo, da ohrani božjo cerkev zastrupljenja duš po krivih naukih, ki se mnogokrat lepo čitajo, a niso drugega, kakor strupene puhlice v lepi obleki.

Papež Pij X. sili na to, da se preobdela cerkveno pravo, kar bo velikansko delo, kar bodo izpoznali šele čez desetletja.

V verskem življenju priporoča papež Pij X. zdravo izpolnjevanje verskih dolžnosti. Z neizprosno strogostjo popolnoma umestno in upravičeno nastopa proti vsem »osebnim« in necerkvenim navadam. Na vso moč priporoča, naj čita katoliško ljudstvo sv. pismo novega zakona.

Z največjo ljubeznijo dela na to, da se širi socialna zavest in blagoslovlja krščansko socialne institucije.

Splošen štrajk kranjskega papirnega delavstva.

Ko je pričelo stavkati papirno delavstvo, je »Leykamova« družba pisala raznim osebam pisma, v katerih je trdila, da ji ni nič znano o tem, da bi se kje izboljšale plače delavstvu. Trdila je nadalje, da vlada na svetovnem trgu kriza in da bo treba celo misliti na to, da se znižajo delavske plače. Na vse to se je odgovorilo na nedeljskih shodih »Slovenskega katoliškega delavskega društva« minulo nedeljo. Družbi se je dokazalo, da v svojih pismih ni opisavala položaja tako, kakor je v resnici. Nedeljske shode je obiskalo delavstvo polnoštevilno tako pri Št. Lenartu, kakor tudi pri Devici Mariji v Polju in na Preski. Osebito na Preski je bil nedeljski shod pomemben zato, ker sta došla na shod družbina poverjenika, uradnik Kopp in gospod višji delovodja. Ker sta gospoda želela, da prideta na shod, se jima je tudi prej naznanilo, da se jima ni treba ničesar bati. Vladal je na shodu tudi najlepši red. Dasi ju je shodov predsednik pozval k besedi, se nista oglasila. Imela sta pa priliko, da poročata družbi o resničnem položaju stavkujočega delavstva, ki je soglasno sklenilo, da štrajka naprej. Na shodu smo opazili tudi pisatelja župnika Finžgarja, župana Šusteršiča, svetnika Brenceta.

Trditve »Leykamove« družbe, da se delavstvu ne izboljšavajo plače in da se slabo godi papirni industriji, je ovrgel Moškerc. Rekel je: Družba je trdila, da ji ni nič znanega, da bi se bile delavstvu plače kje izboljšale. Misli se mora na to, kako da bi družba plače znižala ob sedanjem stanju papirne industrije. Sicer Leykamova družba zna plače svojemu delavstvu znižavati. Saj se je ravno danes doglalo, da je družba lani v vevški papirnici znižala nekemu delavcu, ki dela v tvornici že 37 let, od 2 K20 h na 1 K 70 h na dan. Čudno je, da se sklicuje družba na to, da ji ni znano, da bi se kje plače delavstvu izboljšale. Saj bi morala biti poučena, kakšen da je dejanski položaj med papirnim delavstvom. Letošnja št. 7/8. »Sociale Rundschau«, ki jo izdaja c. kr. statistički urad trgovinskega ministrstva, objavlja izkaz o stavkah drugega četrtletja 1908. izkaz navaja, da je stavkalo v neki papirnici 207 delavcev, ki so zahtevali zvišanje plač in znižanje delovnega časa. Izkaz navaja, da so dejansko dosegli izboljšanje plač in pa znižanje de-

lovne dobe. Tako slabo je poučena »Leykamova družba« o položaju papirnega delavstva.

»Leykamova družba« je nadalje trdila, da se papirni industriji slabo godi. To tudi ni resnično. Izvoz papirja čez Trst ni padel. Nasprotno je resnično. Lani se je izvozilo v prvem semestru čez Trst 190.864 q, letos pa 203.887 q papirja. Nadalje se sklicuje »Leykamova družba« na gospodarsko krizo. Po kapitalistiških listih se pa zadovoljno trdi, da po krizi srednja Evropa ni trpela. V srednji Evropi ima pa slučajno svoj sedež tudi »Leykamova družba«, ki se je popolnoma po nepotrebnem sklicevala na krizo.

Uradništvo »Leykamove družbe« poizkuša ves čas stavke, da bi jo zlomilo. Čudno to. Saj je uradništvo in nadzorovalno osebje ravno tako le v službi družbe in bi moralo pravzaprav složno biti z delavstvom. Drugod v Nemčiji se družbi v obrambo svojih pravic tudi že tvorniško nadzorovalno osebje, pri nas še niso prišli tako daleč.

Na vseh shodih se je izjavila tudi zahvala gospodu županu Dimniku za njegov možati nastop ob stavki za delavstvo tako nasproti oblastim kakor tudi nasproti »Leykamovi družbi«.

* * *

V Vevče je došel 16. t. m. glavni ravnatelj Leykamove družbe, Tittl, ki je takoj stopil v stik s stavkujočim delavstvom. Nadravnatelj Tittl je zvečer ob 6. uri nastopil tudi na zborovanju stavkujočega delavstva v »Društvenem domu«. Na shodu sta bila navzoča tudi gospoda župana Dimnik in Korbar, nadalje gospod obrtni nadzornik in pisarniški načelnik vevške tvornice. Tittlov govor je tolmačil Ivan Nep. Gostinčar. Na Preski sta na včerajšnjem shodu »Slovenskega katoliškega delavskega društva« govorila duhovni svetnik Brencin in Moškerc. V torek zvečer se je vršil shod »Slovenskega katoliškega delavskega društva« pri Sv. Lenartu. Govorili so državni poslanec Jožef Gostinčar, duhovni svetnik Brencin, župan Dimnik in Frančišek Ziller. Danes se je pričelo posvetovanje zaupništva štrajkujočega delavstva z nadravnateljem Leykamove družbe gospodom Tittlom, ki je bil svojčas ravnatelj v Vevčah in si je znal pridobiti s svojo strogo pravičnostjo in nepristranskim postopanjem naklonjenost delavstva, ki so jo po svoji nerodnosti izgubili njegovi nasledniki.

Družba sv. Mohorja.

Družba sv. Mohorja šteje letos 84.389 udov, t. j. 5533 več, kakor lani.

Imela je družba

leta	1899	udov	78.103,
»	1900	»	78.596,
»	1901	»	76.110,
»	1902	»	80.046,
»	1903	»	76.058,
»	1904	»	84.598,
»	1905	»	83.572,
»	1906	»	81.879,
»	1907	»	79.146,
»	1908	»	84.389.

Družba sicer ni še dospela popolnoma na vrhunec l. 1904, a vendar je upati, da bode to število prekoračilo v teku prihodnjih let. Saj ljudje veliko več berejo kot nekdanj, in Družba si bo prizadevala, dajati ljudem berila, ki bode res za vse.

je tisto belo v hčerkinem naročju? Kaj nosi tako skrbno, pritiska k sebi? Sveta mati božja! Kako je podobno zavitemu detetu! Morda pri-riša gospejnega otroka na zrak, na rejo? Kaj misliš, stara? Oče, kaj praviš? Krčevito sta si stisnila roko — možu je padla pipa iz ust, se razbila na tleh, žena je sklenila roki nad glavo... Z osteklelim očesom sta gledala v bližajočo se hčer. Ta je zagledala roditelja, se stresla, ustavila in pritisnila tisto belo tesneje k sebi. Že je bila tako blizu, da sta videla natančno njen obraz... Pogledala sta se stara, zatrepetala. Očetovo oko je zabliskalo, materino se orošilo: Prej tako cvetoče Franckino lice je razodevalo vse...

Zahropelo je v prsih očeta, žile na čelu so se zabrekle, sive, goste obrvi stisnile. Hotel je vstati, stopiti hčeri naproti, jo udariti... Pa stopilo mu je kot svinec v noge... Mati pa, ki ostaja vedno mati, ga je prijel blede za roko — njene ustnice so se premikale, a ni bilo glasu iz njih...

Počasi, težkih nog se je primikala Francka.

Videla je grozno izpremenjena obraza roditelja, se ustavila in stala neodločno med tračnicami. Pot iz čela, solze iz oči, so padale na nedolžni sad pregrehe... O ta vrnitev v dom! Veselo je bila odskakala — za njo so šumele smreke: »Vrneš se rada!« Ni jim verjela. Zdaj stikajo smreke, bori in ceri glave... Si šepetajo, smejejo... »Vrnili se je sramotno... Zaničevala nas je, pretiho, preskrto ji je bilo bivanje med nami — sedaj bo dobra naša tiho-ta, samota, da zakrije njeno sramoto svetu... Prevroča je bila njena kri — zdaj se je ohladila nezakonski materi... Sina oženjenega očeta bo pestovala pod nami, o krasna, krasna novica! O Tonir, Tonin!«

Smeš gre po gozdu, šumni, glasni smeh. Zasmeejo se ptice, veverice, priskaklja, preko železnice hiti zajec v urnih skokih, in vse se roga: »Glejte radost materino, očetov ponos, glejte našo Francko!«

»Pusti me, da jo ubijem!« se je iztrgalo iz hropečih Možinovih prs. Prijel je kamen in skočil proti hčeri. Bil je Notranjec. Dober kot

duša, nagel kot burja, ponosen na svojo čast. Z dvignjeno roko je skočil proti tisti, ki je zamazala njegovo pošteno ime... »Oče!« je zapila Francka — »beži!« je kričala mati.

Deklica je zajokala na ves glas in se spuстила po škarpi... Stopila je na znano stezico, zahtela in se ustavila... kam? Ta stezica vodi k zvestemu, čistemu srcu... Ne k njemu... Gorje! Kam naj beži? Oče ves razdivjan, strašen, oči kot ogenj, teče za njo, mati se je vrgla med očeta in hčer... Ruta je padla stari ženi raz glave, zmršeni vise sivi lasje v blede čelo... Roka lastne hčeri je pritisnila pečat sramote na tisto čelo... Francka je položila otroka v travo, pokleknila pred očetom:

»Ubijte me!... Vredna sem...« je stokala in jokala, da se je genilo srce dreves, da so šepetala: »Usmiljenje z njeno mladostjo — usmiljenje! Sama je trpela, sama bo trpela uboga stvar, trpela vse življenje...«

(Konec prih.)

Mohorjanov pride letos na:

1. Goriško nadškofijo	9841 (+ 746)	udov
2. Krško škofijo	6350 (+ 107)	"
3. Lavantinsko škofijo	25650 (+ 1918)	"
4. Ljubljansko škofijo	33360 (+ 2353)	"
5. Tržaško-kopersko škofijo	4454 (+ 83)	"
6. Sekovsko škofijo	419 (- 3)	"
7. Škofiji Poreč in Krk	168 (+ 60)	"
8. Dalmatinske škofije	39 (- 68)	"
9. Zagrebško nadškofijo	437 (- 7)	"
10. Djakovsko škofijo	67 (- 16)	"
11. Bosničke škofije	170 (- 43)	"
12. Somboteljsko škofijo	277 (+ 59)	"
13. Videmsko škofijo	258 (+ 18)	"
14. Razine kraje v Evropi	45 (- 8)	"
15. Ameriko	2067 (+ 39)	"
16. Afriko in Azijo	237 (+ 5)	"

Vkup 84.389 (+ 5533) udov

Torej dobi letos slovenski narod od Družbe sv. Mohorja iznova 506.334 lepih knjig. — 11.275.810 knjig je Družba do lanskega leta podala Slovincem, z letošnjimi pride torej na številko 11.882.144. Kdo preceni, koliko se je v teh spisih dalo Slovincem izobrazbe, koliko zabave, koliko razvedrila, koliko veselja, koliko se je slabega zabranilo. Zato pa je slovenskega naroda častna dolžnost, delati tudi zanaprej za ta zavod, za katerega Slovence drugi narodi zavidajo, katerega drugi posnemajo.

Dne 1. septembra smo pričeli razpošiljati letošnje družbine knjige in prizadevali se bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bomo zaboje s knjigami po tej-le vrsti: 1. Amerika, Afrika in Azija, 2. Krška škofija, 3. Razni kraji, 4. Lavantinska škofija, 5. Ljubljanska škofija, 6. Goriška nadškofija, 7. Tržaško-koperska škofija.

Ker smo letos prijeli vpisovalne pole večinoma že začetkom februarja, nam je bilo mogoče z razpošiljativjo knjig pričeti skoro za mesec dni prej.

Čenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošilja, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo »avizo«, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne boče sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. — Stroške, katere so imeli gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim prej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

Odbor.

Med brati in sestrami.

Shod ljubljanskega tekstilnega delavstva. Shod je bil srednje dobro obiskan. Predsednik Kos otvori shod ter razloži, zakaj ni bilo službe božje na Žalostni gori, kakor je bilo svoj čas sklenjeno. Ni bilo mogoče dobiti duhovnika in pevcev. Shoda pa ni bilo toliko časa, ker se ni zgodilo nič posebnega, kar bi zahtevalo shod. Zvečer gre vsak delavec, prej ko more, domov. Tudi vrtna veselica se ni priredila, ker je to zvezano s stroški, uspeh pa negotov in je vsak hip kje kakšna vrtna veselica, ki jo je mogel obiskati, kdor je hotel. Predsednik poziva člane, naj se oglasi zdaj, če ima kdo kakšno željo ali pritožbo. Nihče se ne oglasi. — Omenja še, da se je nedavno pojavil v tovarni nekaj štrajka. Sviri, naj se s štrajkom ne igra brez potrebe. Ako se zgodi komu krivica, je odbor za to tu, da bo postopal.

Nato natančno razloži pravila dunajske centrale tekstilnega delavstva, ki vabi naše delavstvo, da pristopi centralnemu društvu. Vabi zborovalce, naj o predlogu centrale razmišljajo do prihodnjega shoda, ki bo približno čez en mesec. Na tem shodu se naj odloči, ali hočemo svoje društvo razpustiti, oziroma se kot podružnica pridružiti centrali, ali pa naj ostane vse pri starem.

Nato govori o varčnosti. Prihranki pač niso mogoči; pač pa naj se gleda na to, da bo delavstvo vsaj shajalo s tem, kar zasluži. V ta namen naj bi se moški varovali pijančevanja, ženske pa bile malo manj nečimerne. Dostikrat se pripeti, da kupijo ženske novo obleko, ko je stara še neplačana. — Poziva dopisnika »Naše Moči«, ako je navzoč, naj se oglasi in tukaj naznani svoje pritožbe. Nihče se ne javi. Na to zaključijo shod.

Vabilo k slavnosti cesarjevega, papeževega in lurskega jubileja ter tridesetletnice bojevnikov v Bosni in Hercegovini, ki se vrši v nedeljo 20. septembra 1908 v Mengšu. Pri slavnosti sodelujejo: Občinski zastopi mengeške župnije, katol. izobraževalno in podporno društvo, tamburaški in pevski zbor, telovadni odseki, mengeška godba, mengeško in trzinsko

gasilno društvo itd. itd. V slučaju zelo slabega vremena se vrši slavnost en teden kasneje. K obilni udeležbi najvljudneje vabi slavnostni odbor.

Ljubljana. Izlet »Podpornega društva tobačnega delavstva« na Brezje, minulo nedeljo, se je prav dobro obnesel. Obširnejše poročilo objavimo prihodnjič.

Idrija. Dne 10. t. m. je sklical župan, seveda nerad, na zahtevo kranjskega deželne odbora, občinsko sejo. Na vabilu je bilo brati s črnilom ob 6. uri zvečer, s svinčnikom pa ob 2. uri popoldne, človek bi skoraj potemtakem ne vedel, kdaj priti k seji. Otvoril je župan vendarle sejo ob 2. uri popoldne. Ali takoj se oglasi naš notar, da predlaga, naj se seja vrši šele ob 6. uri zvečer, da nimajo časa g. uradniki se udeležiti popoldne seje, dasi je bila seja sklepčna, vendar je notar mislil predstaviti sejo. Seveda, ker podnevi se vidi, kaj delajo cestne barabe, zvečer bi se lahko nekoliko poskrile. Nekdanji ravnatelj mokraškega konsuma Ant. Kristan velevala odborniku Lapajnetu, da ne sme k njemu sesti, ali kakor se mu še ni nikoli posrečilo, da bi Lapajnetu pregnal, tako se mu tudi sedaj ni. Lapajne opozori župana, da Kristan nima pravice zastopati konsum, ker ni občinec, in tudi ne več ravnatelj. § 1. občinskega reda govori, da odbornik, kakor tudi namestnik, mora biti občinec, ali župan se ne zmeeni, ker občinskega reda ne pozna. Kristan zavrne Lapajnetu, da je neveden, da on je pooblaščen od konsuma, ter da je tudi g. Iv. Gruđen pooblaščen od okrajne hranilnice ter da tudi ni občinec. Seveda Kristan ne ve, da je g. Gruđen občinec, ker ima hišo v Idriji. No, s tem, ko je prišel Kristan zopet zastopati konsum, je potrdil svoj nekdanji izraz, da nima koga v odboru, da bi ga poslal v občino, da mora še iz Ljubljane hoditi v Idrijo k občinskim sejam. Slabo izpričevalo vam daje, socialno-demokratski sotrpini, tale oholi, domišljavi, brezverski Kristan. Na to se preide k dnevnemu redu. Odposlanec deželne odbora Jaklič pojasni, po kaj je pravzaprav sem poslan on in njega tovariši. Seveda za vse odbornike so se brale le kisle kumare izven treh virilistov. Nato se oglasi g. župan, da on je po nedolžnem kaznovan od deželne ga odbora na globo 200 K, ker njemu je obljubil deželni poslanec Gangl, da je ukazal dr. Šusteršič zidati poslopje št. 509 ter predlagal, ako sme poklicati Gangla na odgovor. Predlog je bil sprejet. Pristopi v dvorano Gangl z vso svojo častjo in možato besedo, ter razklada, kaj sta govorila z dr. Šusteršičem; rekel je nazadnje: ali škoda, da se je to govorilo le med štirimi stenami ter nimam nobene priče. Notar predlaga, da naj bodo solidarni vsi odborniki z županom ter da naj se delo naprej vrši. Kristan predlaga, da naj se seja odloži ter da se vrši šele, kadar se še enkrat dogovorita Gangl in dr. Šusteršič. Notar govori, da se strinja s Kristanovim predlogom, pa le v toliko, da se ta dva predloga združita, ker na ta način bi delo predolgo časa stalo ter bi poslopje ne bilo letos dovršeno. Odborniki glasujejo za ta predlog, le trije virilisti glasujejo proti, ter dajo odposlanec deželne odbora pismeno izjavo, v kateri stoji, da odklanjajo vsako odgovornost, ker se proti odločbi deželne odbora prezidava občinsko poslopje št. 509, ter da so vedno v sejah glasovali proti prezidavi, ter se pridružili pritožbi na deželni odbor. K besedi se še enkrat oglasi notar Pegan, ki povdarja, da Šepetavec ni župan, da je Osvald, in odborniki so njega paglavci, galerija polna s sokoliči in mokrači, mu to z veseljem potrdi. Nato župan zaključijo sejo.

Idrija. Nam znani dopisnik se zopet zaletava v naše »Gospodarsko društvo« v »Laži Napreju«, da ne izpolnjuje trgovskega reda; ako ve dopisnik, da društvo ne izpolnjuje trgovskega reda, saj ve, kje se pritožiti. Pa dopisniku se le sline cede, ker ravno v nedeljo v konsumu nič vina ne prodado, tako, da se jim ne spleča prodajalko plačevati. Ako pa ve, da delamo kaj proti trgovskemu redu, naj nas pa naznani pri pristojnem oblastvu, mi smo pripravljeni vedno na odgovor.

Strokovno društvo na Savi priredi veselico v nedeljo, 20. septembra pop. z godbo in tombolo v prostorih g. Bremca. pri stari gostilničarki Pogačnik. Pričetek ob 3. uri. Najvljudneje vabi delavce in prijatelje delavcev odbor.

Trbovlje. Odkar so naši odlični liberalci izvedeli, da se pri nas ustanovi »Kmetijska in delavska posojilnica«, so zelo nejevoljni. Še celo po gostilnah napadajo delavce z neprijetnimi besedami. Obžalujemo dva kmeta, ki sta

predzadnjo nedeljo čez ustanovitev naše posojilnice prav krepko udrihala. Pač je razvidno, da v njih glavah tiči precej budalosti, ker misli, da bosta s svojim obrekovanjem preprečila ustanovitev, kajti pričakujemo že težko prvega uradovanja naše nove posojilnice, ki bo nam delavcem v korist.

Trbovlje. V zahodnem okraju se je smrtno ponesrečil 10. t. m. Alojzij Lisjak pri razstreljevanju v premogokopu. Na 60 metrov daljave zadel ga je odstreljen kos premoga v glavo. Odprlo mu je možgane. Siromak-trpin je živel še tri dni, oddali so ga sicer v ljubljansko deželno bolnišnico, a tam je umrl. Zapustil je ženo z več malimi sirotami.

Galerija rdečih »poštenjakovičev«. Iz Glarusa je odšel na »počitnice« z društveno blagajno blagajnik »svobodomiselnega« društva kovinarjev. Denarja je bilo 580 frankov. — Sodrug Franc Schmid, mizarski pomočnik, je pomeveril kot blagajnik »svobodne« organizacije šestega okraja na Dunaju od septembra 1907 pa do 7. julija 1908 znatno svoto 1321 kron. Ko so pričeli ostali »sodruzi« sumiti o njegovi poštenosti, jo je popihal v svojo domovino, Češko, odkoder je hotel iti v Ameriko. Vendar ni daleč prišel, ker je bil sodnijsko zasledovan. 1. septembra se je vršila obravnava, pri kateri je bil Schmid obsojen na osem mesecev težke ječe, poostrene z enkratnim postom na mesec. Rdeča galerija je torej za enega mučenika bogatejša, »sodruzi« pa za 1321 kron revnejši. — Časopis »Prave« v Kladnu piše: »Nam katoličkom socialistovsko časopisje kaj rado očita vsako malenkost. Mislimo, da se bo isto časopisje spomnilo, da so nedavno »Naše Listy« tekoma enega tedna priobčili 26 (!) pomeverjenj, povzročenih od »sodrugov«. S tem so si socialdemokrati priborili neprekosljiv rekord. Upamo, da bode »Napreju« v prihodnji številki prekrstil vse te »sodruge« v »štram klerikalce«. — »Sodrug« Hohnloser, blagajnik rdeče delavske organizacije »Eintracht« v Curihi je ukradel iz društvene blagajne 4000 frankov. Poleg tega je olajšal blagajno kolesarskega kluba delavcev za 500 fr. Danes izkazana svota pomeverjenj znaša okroglo 6000 delavskih kron. No vi puntarji-socialisti (tako se sami nazivljejo), ali se tako bojuje za ljudstvo?

Prometna zveza.

Vsem članom provizijskega zavoda c. kr. avstrijskih državnih železnic. Dosedanji odbor provizijskega zavoda c. kr. državnih železnic je dokončal svojo po pravilih določeno mu poslovno dobo. Nove volitve se vrše še ta mesec. O potrebi in važnosti zavoda so brezdvomno prepričani vsi člani. Saj denar, ki se upravlja, je njihov denar, ki se odtegne od bore plače. Zato pa nikakor ni vseeno, kdo da sedi v odboru. Nikakor ne morejo uslužbenci zaupati ljudem, ki se prištevajo stranki, ki naglaša v svojem programu, da je »last tatvina«. Krščanski železničarji ne morete in ne smete zaupati tako važnega zavoda socialnim demokratom. Saj se gre za važne stvari. Prihodnji odbor se mora zavzeti, da dobe delavci 100% provizijo. Službena doba železničarjev se mora znižati na 30 let. Zvišati se morajo preskrbnine vdo in sirot. Zato pa, krščanski železničarji, ne dopustite, da vam gospodarijo socialni demokrati. Vi dobite glasovnice za volitve. Nikar ne pripustite, da vam ukazujejo socialni demokrati. Na glasovnico marveč zapišite sledeče kandidate:

Jurij Schmitt, skladiščni mojster, Dunaj I. **Rudolf Teiser**, Dunaj I., **Julij Löschner**, Hütteldorf, **Franc Haider**, Dunaj I., **Martin Stich**, Dunaj I., **Alojzij Schmöger**, Dunaj, **Edvard Maschek**, Dunaj II., **Franc Strasser**, Hütteldorf, **Jožef Altrichter**, Hütteldorf, **Anton Gastner**, Dunaj II.

Za namestnike pa:

Anton Gastner, Dunaj II.; za namestnike pa: **Franc Zlabinger**, Dunaj, **Ferdinand Negrini**, Dunaj, **Francišek Schieber**, Hütteldorf, **Francišek Palla**, Dunaj I., **Ernst Hittinger**, Penzing, **Jakob Feigel**, Dunaj, **Anton Holzer**, Dunaj II., **Adolf Hanzel**, Dunaj II., **Jan Katzbunda**, Hütteldorf, **Ferd. Meyerhofer**, Hütteldorf.

Sam se je izdal, kaj mu je potreba. Pred nekimi dnevi pride Alojz Bregar, nadizprevodnik južne železnice v Ljubljani, k nekemu našemu društvniku in ga javno na cesti napade s tem, da imamo vzorne odbornike, ako imamo take preglednike, kakor je napadeni. Napadeni

mu mirno odgovori, da v našem društvu je vse v redu in ne potrebujemo izpodtakljivcev nad našim odborom, na kar mu Bregar nadaljuje s tem, da celemu našemu odboru ne manjka drugega, kakor vse — odrezati, kar imajo. Napadenega izpreleti jeza in ga zavrne s tem, da ako je kateri takemu podjetju potreben, bil bi gospod Bregar prvi na vrsti. Ta udarec bil je na Bregarja mogočen in pobral se je brez odgovora, kakor da bi mu za petami smodil, zakaj izpolnile so se njegove lastne besede, ko je trdil, da njegova pastorka mora biti najpoprej njegova, potem pa šele drugih.

Ne pozabite na štrajkujoče delavstvo v Medvodah, na Goričanih in v Vevčah! Prireajte zbirke zanje!

Cene brez konkurence!

A. Lukić

Ljubljana, Pred škofijo 19,

priporoča svojo

veliko zalogo izgotovljenih oblek za dame, gospode, dečke in deklice po najnižji ceni.

Solidna postrežba!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna
za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo zastonj in franko.

Ustanovljeno leta 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
prej g. Jos. Černe.
Podružnica Resljeva cesta št. 2
prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula in nikelnastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramofone in igre.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za storjev, barvarija in likanje usnja
na par
Poljanski nasip —
Ozke ulice št. 4.
Sprejemališče
Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**
za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

AVSTRO-AMERICANA

Potniki v Ameriko
Hateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na
Simona Kmetelca
v Ljubljani, Koroške ulice 26.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo trgovino s klobuki in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene